

Thorupstrand Kystfiskerlaug giver plads til næste generation

Fiskeriet i Europa er blevet kapitaliseret og lovgivningen gør det svært for nye aktører at gøre karriere inden for fiskerisektoren. I Thorupstrand har kystfiskerne imidlertid formet et laug, som giver plads til kreativitet og iværksætteri blandt de unge fiskere

Af Thomas Højrup, formand for Thorupstrand Kystfiskerlaug

I oktober 2005 besluttede den daværende danske regering og Dansk Folkeparti, at Danmarks andel af EU-havets fiskekvoter skulle konfiskeres fra fiskerne og gives til bådejerne som omsættelig ejendom. Privatiseringen blev kaldt for *Ny Regulering*, hvilket var en kraftig underdrivelse, da den var et brud med tusind års dansk forvaltningstradition, hvor konge- og statsmagt havde stået som den autoritet, der gav kystens folk ret til at fange fisk i danske farvande. Autoriteten indebar bl.a., at staten beskyttede befolkningens fangstret imod at blive omgivet til privatejendom af først feudale og senere kapitalistiske monopoler. Derudover beskyttede den fiskebestandene mod at blive overudnyttet ved at foreskrive mindstemål på maskestørrelser, periodevis forbud mod fiskeri i særlige farvandsområder og mange andre tekniske reguleringer.

Da alle fiskere havde fangstret, organiserede de fra tidligste tid deres fiskeri ved at slå sig sammen om at drive det som et partsfiskeri. Det vil sige, at båden, redskaberne og hvert besætningsmedlem får hver deres part i fangsten, og alle parter derfor er lige interesserede i at drive et godt fiskeri. Partsfiskeriet var så effektivt en konkurrent til det store koncernfiskeri, at de fra ca. år 1900 erobrede havfiskeriet i Nordsøen, Skagerrak, Kattegat og Østersøen fra de kapitalistiske rederier. I stedet for trawl brugte partsfiskerne snurrevod, garn, kroglinjer og andre redskaber, der ikke krævede stor maskinkraft.

Fiskeriforvaltningernes svigt

I 1970'erne lod mange stater havfiskerierne ekspandere hæmningsløst, og svigtede hermed deres ansvar ved at se stort på beskyttelsen af befolkningens fangstret. Skattefradragets indførelse i fiskerierhvervet og støtten til bygning af større fartøjer pusede kapaciteten langt højere op, end markedet alene gav mulighed for. Naturressourcerne kom under voldsomt pres, og da Island, for at beskytte sine fiskere og ressourcer, udvidede sine økonomiske zoner til 200 sømil, fulgte alle andre kyststater trop for at kunne ekskludere de øvrige stater fiskere. Kapløbet fortsatte udenfor

zonerne, og EU tog del i erobringen af 'historiske rettigheder' ved at give støtte til udbygning af de havgående trawlerflåder. Da partsfiskerne ikke lod sig udkonkurrere, voksede den samlede overkapacitet, og biologerne råbte vagt i gevær, da fiskebestandene begyndte at styrtdykke under presset.

Den anden danske Fogh Rasmussen-regering skrev ind i sit regeringsgrundlag, at den ville løse problemet med trawlerens stigende olie- og investeringsgæld ved at 'give fisken til fiskerne'. Det betød i praksis, at fiskernes fangstret blev indtaget, og at Danmarks kvoteandele blev foræret til bådejerne, så bankerne kunne få sikkerhed for deres udlån i selve fiskekvoterne. For at skjule konfiskationen blev udtrykket 'fiskerne' bevidst kun brugt om bådejerne. Regeringen slog simpelthen en politisk streg over partsfiskeriet. Derved har politikere, ministerium og de fleste medier siden kunnet sige, at privatiseringen er til stor gavn for 'fiskerne'. Man glemmer, at beslutningen ekskluderede partsfiskerne fra deres erhverv. Og at den samtidig gør, at trawlfiskeriet erstatter det skånsomme fiskeri med snurrevod og garn.

I dag fuldbyrdes denne katastrofe ved, at nogle få kapitalstærke fiskerikoncerner med investeringer, der overskrider en milliard pr. rederi, i kapløb med hinanden har deres agenter ude overalt for at opkøbe alle de resterende kvoter, de kan få

fat i. Når en eller flere unge partsfiskere byder på en båd med kvote, kan man være sikker på, at agenterne finder sælgeren og giver ham 'et tilbud han ikke kan sige nej til'. Agenten kan altid byde over de unge. Derfor dør partsfiskeriet i Danmark, og de unge kan ikke længere starte som selvstændige partsfiskere ved flid, dygtighed og opsparing. De kan få lov at leje en kvote for et år ad gangen af 'kvotebaronerne', men disse tager selvfølgelig en høj pris for det, som skæpper i deres kasse, men gør det umuligt for lejerne at spare op til selv at købe kvoter. Vi har fået et klasseskel mellem ejerne og lejerne af Danmarks havfisk, og lejerne erstattes hurtigt af ejernes stadigt større fartøjer. Konsekvensen er, at kun ganske få fiskerihavne bliver tilbage, fordi de

Foto: Jonathan Bjerg Møller, Thorupstrand

flESTE mister deres adgang til ressourcerne i farvandet udenfor havnen.

Thorupstrand Kystfiskerlaug yder modstand

I kystfiskerlejet Thorupstrand på Jyllands åbne nord-vestkyst var det ved at gå på samme måde, indtil et flertal af fiskerfamilierne så udviklingen i øjnene. De besluttede at gå op imod strømmen ved at slå sig sammen i et andelsorganiseret laug og købe kvoter i fællesskab. Således kunne de give deres pengeinstitutioner stor sikkerhed for udlån til laudet, og det blev besluttet, at ingen skal kunne spekulere i at købe og sælge laudets kvoter med privat gevinst for øje. Til gengæld vil de kommende generationer af unge fiskere kunne blive medlem af laudet til samme pris på 100.000 kr., som laudets stiftere har givet i medlemsindskud. Når man udtræder af laudet, kan man få sit medlemsindskud tilbage men ikke mere. Det betyder at værdierne, der opspares i laudet bliver lokalsamfundet Thorupstrands fælles ressourcegrundlag. Hvert år fordeler fiskerne på demokratisk vis kvoterne mellem sig, og de betaler løbende for denne brugsret, så laudet kan svare sine renter og afdrag. Som medlemmer af laudet har fiskerne derfor genetableret den personlige fangstret, som er forudsætningen for, at de kan gå sammen som partsfiskere, købe båd, drive fiskeri i fællesskab og på hver båd dele fangsten i lige store parter. Dermed har partsfiskerne fundet en helt ny fælles model og udviklet en måde at overleve på i Thorupstrand, der fungerer i praksis. Partsfiskeriets initiativrige iværksætterånd gør fiskeriet særdeles konkurrencedygtigt, fordi alle ombord har lige stor interesse i at drive et godt fiskeri, uden at ødelægge det ressourcegrundlag i Jammerbugt og Skagerrak, som danner grundlaget for værdien af deres fælles fangstrettigheder.

Generationsskiftet kan sikres

I dag kan vi derfor i Thorupstrand, som det eneste sted i Danmark, se fiskerdrenge på 16 år, der efter at have sparet op, siden 12 års alderen, starte med egen båd, tage på fiskeriskole og vende hjem for at blive medlemmer af laudet, få fangstrettigheder og etablere sig som selvstændige partsfiskere på eget dæk. De er knagende dygtige, kender Jammerbugtens bund som deres egen have og 'går på haw', lige så snart vinden og brændingen over revlerne lægger sig.

Men drengene er desværre magtesløse overfor den storkapital, som nu truer med at stoppe kystfiskeriets generationsskifte. Problemet er, at i takt med at de store koncerner køber resten af de små ældre bådejeres privatejede kvoter op i Skagerrak, så bliver det sværere og sværere for laudet at supplere op og købe kvoter nok til de unge. Hvor de store trawlere løber fra miljøregningen efter deres pløjning af de sårbare rev og habitater på Skagerraks bund, så betaler kystfiskerne ved at drive et arbejdsintensivt, miljøskånsomt og bæredygtigt fiskeri med stormaskede garn og lette snurrevod. Derfor kan trawlerne overbyde kystfiskerlauget, når en kvote kommer til salg.

Thorupstrand kystfiskerlaug vil kunne vise vejen frem for et miljørigtigt fiskeri, hvis der er andre mennesker, der kan se visionen i at støtte dets opbygning af en kollektiv kvote for bæredygtigt fiskeri. En kvote som gradvist købes ud af trawler- og finanskapitalisternes spekulative kvotemarked og i laudet omskibes til et varigt, fælles gode. Et fællesgode der i fremtiden bevarer muligheden for at udvikle og udøve et demokratisk organiseret og miljøskånsomt fiskeri, drevet af de kommende generationer af initiativrige partsfiskere på kysten. Og som leverer fisk af højeste kvalitet. Hvem vil være med til det?

Thorupstrand Kystfiskerlaug er kunde i Merkur. Du kan læse mere om kystfiskerlauget på www.thorupstrandkystfiskerlaug.dk

Foto: Thomas Højrup.